

Veiligheid & gezondheid

Beleid in de kinderopvang

voor ouders en oudercommissies van dagopvang & bso

Colofon

Dit is een uitgave van de Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang, BOinK. Dit is een herziene uitgave. In deze brochure zijn aanpassingen gedaan die voortvloeien uit de Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang.

Auteurs

Suzanne Plaisier
Floor de Jong

Met medewerking van

Zeina Bassa - VeiligheidNL

Vormgeving

Yvonne van Gelderen Design

Copyright © BOinK, juni 2019

INLEIDING	4
1. EISEN VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSBELEID	5
Opbouw beleid	5
Overzicht van de eisen aan het veiligheids- en gezondheidsbeleid	7
2. VEILIGHEID	10
EHBO	10
Grensoverschrijdend gedrag	10
Vierogenprincipe	11
Achterwachtregeling	11
Drie-uursregeling en half-uursregeling	11
Vervoer	13
Activiteiten en uitstapjes	13
Leren omgaan met risico's	14
Risicovol spelen	14
Huisvesting	15
Brandveiligheid	15
Privacy	16
3. GEZONDHEID	17
Hygiëne	17
Binnenmilieu	17
Voeding	18
Voedselveiligheid	18
Bewegen	19
Kinderziektes	19
Vaccinaties	20
Zonbescherming	21
Hitteprotocol	21
Mediaopvoeding	21
Seksuele ontwikkeling	22
TOT SLOT	24

Met ingang van de Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (1 januari 2018) zijn kinderopvangorganisaties verplicht een actueel veiligheids- en gezondheidsbeleid te hebben dat past bij de activiteiten, de locatie en de inrichting van de kinderopvangorganisatie. Het (nieuwe) beleid vloeit niet meer voort uit de jaarlijks vastgestelde risico-inventarisatie. De verplichting tot het bijhouden van een ongevallenlijst vervalt ook. Voor de gastouderopvang geldt de verplichting voor de risico-inventarisatie en ongevallenlijst nog wel. Om deze reden richten wij de informatie in deze brochure op kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang.

Deze brochure is opgesteld om ouders en oudercommissies inzicht te geven in veiligheids- en gezondheidsthema's in de kinderopvang. Het verplichte veiligheids- en gezondheidsbeleid van een kinderopvangorganisatie wordt toegelicht. Aanvullend is er voor oudercommissies een speciale brochure ontwikkeld over adviseren over het veiligheids- en gezondheidsbeleid [checklist veiligheid & gezondheid](#).

1. Eisen veiligheids- en gezondheidsbeleid

OPBOUW BELEID

Elke locatie (peuterspeelzaal, kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang) van een kinderopvangorganisatie is verplicht zijn eigen beleid op veiligheid en risico te hebben. Dit beleid komt voort vanuit de pedagogische visie van de organisatie. De pedagogische visie heeft invloed op bijvoorbeeld het ritme van de dag, de inrichting van de locatie, de omgang met de kinderen en de manier waarop met gezondheids- en veiligheidsrisico's wordt omgegaan. Het is een essentieel onderdeel van de identiteit van een organisatie en wordt zichtbaar in de dagelijkse activiteiten op de groepen. Het is daarom ook belangrijk dat de visie wordt meegenomen in de beschrijving van de manier waarop er wordt omgegaan met de onderwerpen uit het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Meer over pedagogische kwaliteit vindt u in onze brochure '[Pedagogische kwaliteit](#)' en in onze '[Checklist kwaliteitseisen](#)'.

Naast dat de pedagogische visie van de organisatie wordt meegenomen bij het opstellen of aanpassen van het veiligheids- en gezondheidsbeleid, wordt ook de locatie zelf kritisch bekeken. Op locatie wordt er goed gekeken welke risico's er op het gebied van veiligheid en gezondheid zijn. Dit zal de houder of de locatiemanager samen met de beroepskrachten en oudercommissie bespreken. Zo zal een beleid tot stand komen gericht op de risico's die met deze groep kinderen, in deze groepsruimte(s) en met deze buitenruimte aan de orde zijn.

Bij een nieuw te openen opvanglocatie wordt er direct een veiligheids- en gezondheidsbeleid opgesteld. Het opstellen van het beleid gebeurt in samenwerking met de beroepskrachten en de oudercommissie. Drie maanden na opening moet dit beleid

worden geëvalueerd en eventueel worden aangepast dan wel aangevuld. Het evalueren zal ook in samenwerking met de werkzame pedagogisch medewerkers en met de oudercommissie gebeuren.

Praktijkvoorbeeld

Een antroposofisch kinderdagverblijf opent de dag met klein ritueel. Dit hoort bij het ritme van de dag en zorgt voor saamhorigheid. Alle kinderen zitten in de kring om een kaarsje aan te steken en een liedje te zingen. Het kaarsje kan voor een toezichthouder een punt van aandacht zijn. Het kan namelijk brandgevaarlijk zijn. Dit kinderdagverblijf beschrijft in haar beleid echter heel specifiek hoe het ritueel moet worden georganiseerd om de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Zo zal bijvoorbeeld alleen de beroepskracht het kaarsje aansteken, zal een emmertje water klaarstaan en is de regel voor de kinderen dat ze blijven zitten op hun stoel en niet gaan rondlopen. Daarbij wordt ook beschreven waarom zij dit ritueel hebben en welke pedagogische visie hier aan ten grondslag ligt.

In de praktijk kan het voorkomen dat er veranderingen in de pedagogische visie ontstaan, er een verbouwing in de binnen- of buitenruimte op de planning staat of dat er een ongeluk met een kind plaatsvindt tijdens de opvangtijd. Dit zijn belangrijke gebeurtenissen waarbij het veiligheids- en gezondheidsbeleid moet worden geëvalueerd en waar nodig moet worden aangepast. Dit gebeurt ook weer in samenwerking met beroepskrachten en de oudercommissie. Het beleid blijft op deze manier actueel en verandert mee met de veranderingen van de locatie.

Overzicht van de eisen aan het veiligheids- en gezondheidsbeleid

Hieronder een overzicht van de eisen die aan het veiligheids- en gezondheidsbeleid worden gesteld. Elk onderwerp wordt kort toegelicht.

Veiligheids- en gezondheidsbeleid

Per kindercentrum (kdv, bso, psz) is er een veiligheids- en gezondheidsbeleid dat de veiligheid en gezondheid van de kinderen zoveel mogelijk waarborgt. In de praktijk wordt er gehandeld zoals in het veiligheids- en gezondheidsbeleid beschreven staat.

Actueel

Dit beleid wordt meegestuurd met de aanvraag voor het openen van een nieuw kindercentrum bij de GGD en wordt in ieder geval geactualiseerd binnen drie maanden na opening van het kindercentrum. De houder houdt het veiligheids- en gezondheidsbeleid in samenwerking met de pedagogisch medewerkers en de oudercommissie actueel.

Continu proces

Het veiligheids- en gezondheidsbeleid beschrijft hoe het beleid, samen met de pedagogisch medewerkers, een continu proces is van opstellen, implementeren, evalueren en actualiseren.

✓ **Voornaamste risico's met grote gevolgen**

Het beleid gaat over de voornaamste risico's met grote gevolgen voor de veiligheid of de gezondheid van kinderen. Met deze aanpassing ontstaat meer ruimte om in het beleid te focussen op de grote risico's per kindercentrum. Risico's die niet aan de orde zijn op het betreffende kindercentrum, hoeven niet (meer) te worden beschreven.

✓ **Leren omgaan met kleine risico's**

Pedagogisch medewerkers leren kinderen omgaan met kleine risico's. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid staat beschreven hoe dat kinderen wordt geleerd.

✓ **Grensoverschrijdend gedrag**

In het beleid staat hoe het risico op grensoverschrijdend gedrag door zowel aanwezige volwassenen als kinderen zo veel als mogelijk wordt beperkt.
Zie pagina 10 voor een toelichting.

✓ **Vierogenprincipe**

Als sprake is van dagopvang wordt beschreven hoe het vierogenprincipe wordt toegepast, als onderdeel van het beperken van het risico op grensoverschrijdend gedrag. De opvang wordt zodanig georganiseerd dat een pedagogisch medewerker, pedagogisch medewerker in opleiding, stagiair, vrijwilliger of andere volwassene de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl hij/zij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene. Doel van dit principe is dat het risico op misbruik van kinderen wordt beperkt door te voorkomen dat volwassenen zich binnen een kinderdagverblijf of een peuterspeelzaal gedurende langere tijd ongehoord of ongezien kunnen terugtrekken met een kind.
Zie pagina 11 voor een toelichting.

✓ **Plan van aanpak**

Het beleid bevat een plan van aanpak hoe de risico's ingeperkt worden en hoe gehandeld wordt zodra een ongezonde en/of onveilige situatie zich voordoet.

✓ **Achterwacht**

Indien van toepassing maakt de achterwachtregeling onderdeel uit van het veiligheids- en gezondheidsbeleid.
Zie pagina 11 voor een toelichting.

✓ **Inzichtig**

Het veiligheids- en gezondheidsbeleid is inzichtelijk voor pedagogisch medewerkers, pedagogisch medewerkers in opleiding, stagiairs, vrijwilligers en ouders. In het beleid staat hoe dat inzichtelijk wordt gemaakt.

Bron: [Rijksoverheid 2019](#)

2. Veiligheid

De meest voorkomende onderwerpen over veiligheidsrisico's in de kinderopvang worden in dit hoofdstuk besproken. Er wordt kort ingegaan op de inhoud. Voor verdieping wordt doorverwezen naar relevante informatie. In het beleid van de organisatie zal per onderwerp worden beschreven welke maatregelen er zijn of worden genomen om de kans dat het risico voorkomt tot het minimum te beperken.

EHBO

Er moet gedurende de openingsuren van de opvang op elke locatie ten minste één volwassene aanwezig zijn die gekwalificeerd is voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen. Dit kan zowel een pedagogisch medewerker als de leidinggevende van de locatie zijn, zolang deze op de locatie aanwezig is. Op de website van de [Rijksoverheid](#) is te vinden welke certificaten gekwalificeerd zijn voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen.

GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Grensoverschrijdend gedrag door volwassenen of door kinderen kan een enorme impact hebben op het welbevinden van het getroffen kind. Het gaat om het risico op grensoverschrijdend gedrag door beroepskrachten, beroepskrachten in opleiding, vrijwilligers, overige aanwezige volwassenen en kinderen. Onder grensoverschrijdend gedrag vallen zowel seksuele, fysieke als psychische grensoverschrijdingen. Hier valt pestgedrag van kinderen onderling ook onder. Om een veilige omgeving te bieden voor zowel de kinderen als de beroepskrachten is het belangrijk om gedragsregels op te nemen in het beleid. Deze regels voorkomen dat men over elkaars grenzen heen gaat. Als dit wel gebeurt, dan is het goed om dit te signaleren en er op een juiste manier mee om te gaan. In een [artikel](#) van Kinderopvangtotaal

geeft Edith Geurts van Augeo Foundation belangrijke punten van aandacht.

Elke kinderopvanglocatie is verplicht te werken met een meldcode huiselijke geweld en grensoverschrijdend gedrag. Zie voor meer informatie de [themapagina op onze website](#).

VIEROGENPRINCIPE

Onder het vierogenprincipe wordt verstaan dat het altijd mogelijk moet zijn dat een andere volwassene op de groep meekijkt of -luistert. Dit betekent niet dat er altijd twee volwassenen aanwezig moeten zijn, maar dat aangetoond kan worden dat de volwassenen elkaar goed in de gaten houden. Dat houdt bijvoorbeeld in dat medewerkers op elk moment van de dag zelfstandig binnen kunnen komen. Het vierogenprincipe heeft als doel om situaties te voorkomen waarin het mogelijk is om (seksueel)misbruik of mishandeling te plegen in de kinderopvang. Hoe het vierogenprincipe in de praktijk kan worden toegepast in verschillende situaties leest u in onze [speciale uitgave](#) over het vierogenprincipe.

ACHTERWACHTREGELING

De achterwachtregeling houdt in dat een beroepskracht die alleen op de groep staat (mits toegestaan binnen de regels van de [beroepskracht-kindratio](#)), altijd een medewerker kan bereiken in geval van nood. Deze medewerker hoeft niet aanwezig te zijn op locatie maar is op afroep telefonisch bereikbaar en moet binnen 15 minuten aanwezig kunnen zijn.

DRIE-UURSREGELING EN HALF-UURSREGELING

Deze regeling moet zijn opgenomen in het pedagogisch beleid van de kinderopvangorganisatie. Echter benoemen wij het ook hier

Dagopvang

Bij minimaal tien uur aaneengesloten opvang, kan worden afgeweken van de [beroepskracht-kindratio](#). Dat mag maximaal drie uur per dag. Die uren hoeven niet aaneengesloten te zijn. Er kunnen tijdens die uren minder pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voorwaarde is dat minimaal de helft van het op grond van de [beroepskracht-kindratio](#) vereiste aantal medewerkers wordt ingezet.

Bso

Op de buitenschoolse opvang mogen er voor en na schooltijd en op vrije middagen maximaal een half uur per dag minder pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voorwaarde is dat minimaal de helft van het op grond van de [beroepskracht-kindratio](#) vereiste aantal medewerkers wordt ingezet. Naast dit half uur per dag is op studiedagen (van school) en in de vakantie dezelfde drie-uursregeling van toepassing als in de dagopvang. Op voorwaarde dat minimaal 10 uur aaneengesloten opvang wordt geboden.

Uren vastleggen

De afwijkende uren moeten worden vastgelegd in het pedagogisch beleidsplan. De ondernemer communiceert ook actief naar ouders wanneer afgeweken wordt van de beroepskracht-kindratio. Als de tijden niet zijn vastgelegd in het pedagogisch beleidsplan, dan mag er niet afgeweken worden van de beroepskracht-kindratio. De uren voor de afwijkende inzet kunnen op de dagen van de week verschillen, maar zijn wel iedere week hetzelfde. Dus op maandag mag er op andere uren worden afgeweken dan op dinsdag, maar op alle maandagen gelden dezelfde tijden waarop wordt afgeweken.

Slechts één medewerker aanwezig

Het is mogelijk dat de hele dag één pedagogisch medewerker aanwezig is, mits er aan de beroepskracht-kindratio wordt voldaan. In dat geval moet er een achterwacht geregeld zijn. Zie pagina 11.

Tijdens de drieuursregeling blijft het vierogenprincipe van kracht.

omdat het een regel is wat de veiligheid zo veel mogelijk waarborgt. Zie voor een uitleg het kader hiernaast.

VERVOER

In de Wet kinderopvang wordt aangegeven dat de houder van de kinderopvangorganisatie verantwoordelijk is voor het veilig vervoeren van kinderen. Hij/zij dient maatregelen te treffen om vervoer op een veilige manier te regelen. Vanaf het tijdstip dat kinderen uit school komen, vallen de kinderen die naar de buitenschoolse opvang gaan onder de verantwoordelijkheid van de kinderopvangorganisatie. Een bso moet vanaf dat moment 'verantwoorde kinderopvang' bieden.

Er staan geen specifieke eisen voor vervoer in de wet- en regelgeving. Dit is omdat iedere vervoerssituatie anders is. De enige regel die vaststaat, is dat er niet per se een beroepskracht tijdens het vervoer aanwezig hoeft te zijn. Bij een controle van de GGD kan beoordeeld worden of de vorm van vervoer voldoet aan de eisen voor verantwoorde kinderopvang.

[VeiligheidNL](#) geeft helder advies over het veilig vervoeren van kinderen op de fiets en in de auto. Op onze [website](#) vindt u een themapagina over actualiteiten rondom het gebruik van de Stint.

ACTIVITEITEN EN UITSTAPJES

Voor activiteiten buiten de opvanglocatie geldt dezelfde [beroepskracht-kindratio](#). Het is echter aan te raden en bijna logisch dat er bij uitstapjes 'extra ogen' zijn. Dit hoeven geen gekwalificeerde volwassenen te zijn. Een [Verklaring Omtrent Gedrag \(VOG\)](#) is niet verplicht voor personen die incidenteel worden ingezet. Ouders kunnen bijvoorbeeld ook worden ingezet. Het is aan te raden een protocol voor uitstapjes uit te werken. Hier kan onder andere in worden beschreven welke uitstapjes de opvang maakt. Risicovollere uitstapjes zoals zwemmen zouden

hier apart in vermeld kunnen worden met bepaalde voorwaarden zoals zwemdiploma's en leeftijden.

LEREN OMGAAN MET RISICO'S

Het is belangrijk dat kinderen leren omgaan met risico's. Het aangaan van spannende, uitdagende en avontuurlijke activiteiten, waarbij een risico bestaat op een (kleine) verwonding, is goed voor het ontwikkelen van de risicocompetenties van kinderen. Zij worden hierdoor mobiel vaardiger, zelfverzekerder én socialer. Dit gebeurt vaak spelenderwijs. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid is beschreven hoe er wordt omgegaan met risico's zoals struikelen, tegen elkaar aan botsen en vallen. Dit veiligheids- en gezondheidsbeleid dient als leidraad voor de pedagogisch medewerker: wanneer moeten ze ruimte geven en wanneer moeten ze ingrijpen? Per situatie en kind kan de afweging worden gemaakt of het om een aanvaardbaar risico gaat dat past bij de ontwikkeling van het kind.

RISICOVOL SPELEN

Een thema wat volop in de belangstelling staat is risicovol spelen. Steeds meer kinderopvangorganisaties zijn bezig met het vormgeven van dit thema binnen hun organisatie. Risicovol spelen is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen. Het is belangrijk dat kinderen ruimte krijgen om actief te spelen en te leren omgaan met risico's. Bij risicovol spelen gaan kinderen aan de slag met spannende, uitdagende en avontuurlijke activiteiten, waarbij een risico bestaat op een (kleine) verwonding. Hierdoor testen en verleggen kinderen hun grenzen door nieuwe activiteiten uit te proberen en hun angsten te overwinnen. De opwindende, spannende en trots die kinderen ervaren tijdens het ontdekken en opzoeken van hun grenzen maakt dat kinderen risicovol spelen heel leuk vinden.

Bron: [VeiligheidNL](#).

Tip: het onderwerp risicovol spelen is een interessant onderwerp voor een ouderavond

VeiligheidNL richt zich op dit thema en geeft verdiepende [workshops](#) aan professionals. Want op papier klinkt risicovol spelen goed en nuttig, maar hoe pas je het in de praktijk toe? Hoe ga je om met verschillende pedagogisch medewerkers en kinderen, ouders die dit spannend vinden en verticale groepen?

Leestip: [artikel](#) van Martin van Rooijen, pedagoog en onderzoeker naar risicovol spelen.

HUISVESTING

Een kinderopvangorganisatie zorgt voor een veilige omgeving. De binnen- en buitenruimte zijn zo ingericht dat de opvang voor kinderen veilig kan verlopen en aansluit bij de leeftijd van de kinderen, de (pedagogische) visie van de organisatie en de veiligheidseisen vanuit de brandweer en GGD. Een organisatie kan er bijvoorbeeld voor gekozen hebben een kinderdagverblijf te beginnen op het terrein van een boerderij. De ruimte op het erf biedt natuurlijk veel speelplezier en de aanwezigheid van dieren maken het voor kinderen extra leuk. Dan is het van belang dat de kinderen op een veilige manier de buitenruimte kunnen gebruiken. Het Waarborgfonds Kinderopvang heeft een hulpmiddel ontwikkeld omtrent huisvesting. [Het Kwaliteitskader](#) is een werkdocument met een reeks eenduidige, herkenbare en praktisch toepasbare kwaliteitscriteria ten aanzien van de beleving, gebruik en techniek van een kinderdagverblijf. Het helpt bij het bepalen van de eigen visie op basiskwaliteit van de gebouwen.

BRANDVEILIGHEID

De houder van een kinderopvangorganisatie moet maatregelen treffen om de brandveiligheid van elke locatie te waarborgen. In het [Bouwbesluit kinderopvang](#) staat beschreven hoe dit kan.

Het is belangrijk om regelmatig te controleren of de opvanglocatie (nog) brandveilig is. Enkele aandachtspunten:

- Elektrische apparaten, zoals een wasdroger en tv worden warm tijdens gebruik en trekken stof aan.
- Gas- en elektrische installaties moeten minstens een keer per jaar worden nagekeken door een erkend installateur.
- Kinderen moeten leren wat het gevaar is van vuur. Vanaf twee jaar kunnen kinderen dat ook onthouden.
- Tijdens het slapen werkt het reukvermogen niet waardoor je niet wakker wordt van rook. Van het geluid van een rookmelder word je wel wakker.
- Als er brand is, moet je zo snel mogelijk het gebouw uit en de brandweer bellen. Denk na over een vlucht- of ontruimingsplan en oefen die met de kinderen.
- Zorg voor professionele blusmiddelen (brandblusser, blusdeken, haspels) laat deze jaarlijks controleren.

In samenwerking met de brandweer en VeiligheidNL hebben wij een [checklist](#) ontwikkeld om een opvanglocatie kritisch te bekijken op brandveiligheid.

PRIVACY

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is de wet die de privacy van burgers beschermt. Deze wet is ook voor de kinderopvang van toepassing. De AVG geldt voor alle organisaties die veel gegevens verzamelen, zoals n.a.w.-gegevens maar ook informatie over de ontwikkeling van een kind en foto- en videomateriaal. Het verwerken, bewaren en delen van die privacygevoelige informatie in de kinderopvang mag alleen als er aan bepaalde criteria wordt voldaan. Lees hier meer over op onze [website](#).

3. Gezondheid

De meest voorkomende onderwerpen over gezondheidsrisico's in de kinderopvang worden in dit hoofdstuk besproken. Er wordt kort ingegaan op de inhoud. Voor verdieping wordt doorverwezen naar relevante informatie. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid van de organisatie moet per onderwerp worden beschreven welke maatregelen er zijn of worden genomen om de kans dat het risico zich voordoet tot het minimum te beperken.

HYGIËNE

In de kinderopvang moet hygiënisch worden gewerkt. De ruimtes moeten schoon zijn en ook persoonlijke hygiëne is een aandachtspunt. In de [Hygiënerichtlijn voor kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang](#) van het RIVM staan normen waar minimaal aan moet worden voldaan op het gebied van hygiëne.

BINNENMILIEU

Een gezonde omgeving voor kinderen betekent ook een goed binnenmilieu. Alle ruimtes in een kindercentrum moeten voldoen aan de ventilatie-eisen in het [Bouwbesluit kinderopvang](#). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de luchtkwaliteit in veel kindercentra voor verbetering vatbaar is. Door een te hoge concentratie van allergene stoffen en kooldioxide (CO₂) kunnen kinderen sneller ziek worden. De GGD kan bij de inspectie de luchtkwaliteit meten. Het RIVM heeft een [richtlijn](#) opgesteld voor binnen- en buitenmilieu. Op onze [website](#) kunt u meer lezen over het binnenmilieu op de kinderopvang.

ROKEN

Jonge longen zijn kwetsbaar. Rookresten die achter blijven op huid, kleding en haren (zogenaamde derdehands rook) is ook schadelijk voor kinderen. De [Rookvrije Generatie](#) heeft een stappenplan om kinderopvang rookvrij te maken.

VOEDING

Kinderen horen in de kinderopvang verantwoorde en gezonde voeding te krijgen. Kinderen zijn volop in de groei en hebben dus eten en drinken nodig met voldoende energie en voedingsstoffen. Omdat er in de kinderopvang gedurende de dag diverse eet- en drinkmomenten zijn is een grote rol weggelegd voor pedagogisch medewerkers in het aanleren van gezonde voedingsgewoonten. Hoe pedagogisch medewerkers dit doen moet zijn vastgelegd in het voedingsbeleid van de kinderopvangorganisatie.

Het Voedingscentrum heeft een [voedingsbeleid](#) ontwikkeld voor de kinderopvang voor kinderen van 0-13 jaar.

VOEDSELVEILIGHEID

De Warenwet stelt eisen aan de voedselveiligheid in de kinderopvang:

- zuigelingenvoeding moet worden bereid op een plek die strikt gescheiden is van de verschoonplek
- uit een kraan die gebruikt wordt voor handen wassen en het verschonen van kinderen mag géén water getapt worden voor zuigelingenvoeding
- schone flessen en spenen moeten bewaard worden op een schone en droge doek of flessenrek.

Daarnaast moet de keuken aan allerlei eisen voldoen, zoals: er moet voldoende ruimte zijn om een scheiding aan te brengen tussen vuile en schone producten en tussen rauw en bereid

voedsel, er moet een afsluitbare opbergruimte zijn voor materialen en droge producten, er moet een koel- of diepvries bewaar ruimte zijn, etc. Kindercentra moeten voldoen aan al deze en de overige eisen in de Warenwet.

De Brancheorganisatie Kinderopvang heeft een [hygiëncode](#) voor kleine instellingen in o.a. de kinderopvang opgesteld. Het is een praktijkhandleiding en een hulpmiddel om de voedselveiligheid te bevorderen zodat maaltijden en verstrekte producten kinderen en personeel niet ziek maken. De hygiëncode is gebaseerd op de gestelde eisen in de Warenwet.

BEWEGEN

De basis voor een goede motorische ontwikkeling wordt al gelegd in de eerste zes maanden. Door veel en gevarieerd te bewegen leert een kind vele bewegingen onder de knie te krijgen. Bewegen is ook belangrijk bij het leren van taal. Kinderen leren begrippen als onder, boven, over, achter, links en rechts alleen door zich deze begrippen bewegend eigen te maken. Kinderen die veel (buiten) spelen zijn beter toegerust om gezond en evenwichtig op te groeien. Zij hebben relatief minder kans op ongevallen en zullen bij ziekte ook sneller herstellen. Ook zijn zij mentaal sterker. Al met al lopen zij minder gezondheidsrisico's.

[Huis voor beweging](#) richt zich op dit thema en geeft praktijktrainingen aan professionals. Tip uw contactpersoon bij de opvangorganisatie.

KINDERZIKTES

Kinderopvangorganisaties hebben een ziektebeleid waarin staat wanneer kinderen wel en niet naar de kinderopvang mogen komen als ze ziek zijn. Dit ziektebeleid wordt door de kinderopvang zelf opgesteld. Het gaat over het algemeen uit van hoe het kind zich

voelt in de groep en of het nog realistisch is dat de pedagogisch medewerker voor het kind kan zorgen. Sommige kinderziektes zijn besmettelijk, maar wanneer bekend is dat een kind de betreffende ziekte heeft is het besmettingsgevaar vaak juist alweer geweken. Besmettelijkheid van een ziekte is dus niet altijd een reden dat een kind niet kan komen naar de kinderopvang.

Het RIVM heeft [informatie over ziektebeelden specifiek voor kindercentra](#) opgesteld. Deze informatie gaat in op infectieziekten, vaccinaties, zieke kinderen in het kindercentrum en wanneer de GGD moet worden ingeschakeld.

VACCINATIES

Kinderopvangorganisaties vragen bij de intake gewoonlijk naar deelname aan het Rijksvaccinatieprogramma. In de kinderopvang worden heel jonge kinderen opgevangen die nog niet alle inentingen uit dit programma gehad (kunnen) hebben. Deze kinderen vormen een kwetsbare groep. De huidige wetgeving geeft geen kader met betrekking tot het weigeren van kinderen die niet deelnemen aan het Rijksvaccinatieprogramma.

Standpunt BOinK met betrekking tot vaccinaties

BOinK pleit voor transparantie over de vaccinatiegraad: maak bekend of er kinderen worden opgevangen die niet zijn ingeënt c.q. niet deelnemen aan het Rijksvaccinatieprogramma. Ouders kunnen dan kiezen of ze van de betreffende opvanglocatie gebruik willen maken.

De dalende vaccinatiegraad is een maatschappelijk probleem. De kinderopvang is niet de plek waar deze kwestie moet worden uitgevochten. Het is aan de Rijksoverheid om met duidelijke maatregelen te komen voor dit probleem. Op onze website hebben wij een [themapagina](#) over de laatste ontwikkelingen rondom dit onderwerp.

ZONBESCHERMING

Voor kinderen kan uv-straling uit zonlicht nare gevolgen hebben; hun huidcellen zijn extra kwetsbaar. Daarom is bescherming tegen de zon zo belangrijk, juist voor kinderen.

Op [gezondekinderopvang.nl](#) staat meer informatie over zonbescherming, waaronder enkele tips zoals:

- Houd kinderen tussen 12.00 en 15.00 uur zoveel mogelijk uit de zon.
- Houd kinderen jonger dan 1 jaar helemaal uit de directe zon.

HITTEPROTOCOL

Een kinderopvangorganisatie is verplicht om de hitte in en buiten het pand in kaart te brengen en eventuele maatregelen te nemen. Kinderen zijn kwetsbaar voor hitte omdat ze niet altijd zelf acties ondernemen als ze het te heet hebben. Het risico tijdens hitte bij jonge kinderen wordt vooral bepaald door het gedrag van verzorgers. Het is aan hen om ervoor te zorgen dat kinderen niet te warm gekleed zijn, niet verbranden, meer drinken en rustiger aan doen.

Het RIVM heeft enkele [tips](#) opgesteld voor de kinderopvang om warmte-overlast te beperken, onder andere:

- Bied de kinderen vaak te drinken aan, bij voorkeur water. Het is belangrijk om te drinken vóórdat de kinderen dorst krijgen. Houd daarom in de gaten of de kinderen voldoende drinken.
- Plan geen intensieve bewegingsactiviteiten, pas het spel aan. Zoek daarbij een koele plek op, in of rond het gebouw. Soms is het binnen prettiger vertoeven dan buiten.

MEDIAOPVOEDING

Media hoort er tegenwoordig 'gewoon bij' in de opvoeding. Maar hoeveel schermtijd is nu eigenlijk goed? En waar kunnen kinderen veilig naar kijken en welke (online) spelletjes zijn geschikt voor kinderen van een bepaalde leeftijd? Ook in de kinderopvang zijn deze vragen relevant. Veel kinderopvangorganisaties maken er

immers gebruik van: media op de groep. Bijvoorbeeld tablets om de aanwezigheid van kinderen te registreren en ouders (via een ouderportaal) op de hoogte te houden van de gebeurtenissen op een dag. Op de bso hebben kinderen ook zelf regelmatig een smartphone. Hoe wordt hier mee omgegaan op de opvang? Wat mogen kinderen qua schermtijd? En gedragen pedagogisch medewerkers zich als voorbeeld? Het is belangrijk dat kinderopvangorganisaties hier beleid op hebben.

Meer informatie over mediaopvoeding is onder andere te vinden op de website van [mediawijzer](https://mediawijzer.nl) en www.gezondekinderopvang.nl.

Via Kind & Media kan er een ouderavond over dit thema worden georganiseerd. Tijdens deze interactieve bijeenkomst staat het belang van mediaopvoeding en de rol van ouders en pedagogisch medewerkers centraal. Aanwezige ouders worden geïnspireerd door voorbeelden en ontvangen informatie om direct aan de slag te gaan. Ook is er ruimte om met elkaar in gesprek te gaan over een aantal dilemma's. Lees hierover op: www.kindmedia.nl.

SEKSUELE ONTWIKKELING

Alle kinderen maken een seksuele ontwikkeling door. Kinderen verkennen in hun eigen tempo het eigen lichaam en dat van anderen. Vaak is seksualiteit voor volwassenen een meer beladen onderwerp dan voor kinderen. Het is dus van belang dat de opvoeder vanuit een 'kinderbril' het gedrag van het kind bekijkt en zich afvraagt of het gedrag hoort bij de ontwikkeling en leeftijdsfase.

Als twee kinderen samen spelen, is het van belang te kijken of het spel met wederzijdse instemming plaatsvindt. Ook is het belangrijk dat de kinderen in min of meer dezelfde ontwikkelingsfase zitten. Als er een groot leeftijdsverschil is

tussen kinderen, zitten ze in verschillende ontwikkelingsfasen en hebben dus ook andere behoeftes. Als twee kinderen van vier jaar samen doktertje spelen, doen ze dat omdat ze alle twee in dezelfde fase zitten: een fase waarin ze hun lichaam en gevoelens aan het ontdekken zijn. Een ouder kind, bijvoorbeeld van tien jaar, dat met een kind van bijvoorbeeld vier jaar doktertje speelt scheelt in zijn seksuele ontwikkeling te veel jaar van het kind van vier. Een kind van tien jaar is de fase van ontdekking al lang voorbij. Het is aan het begin van de puberteit en beleeft seksualiteit op een andere manier.

Seksueel gedrag van kinderen wordt over het algemeen geaccepteerd binnen bepaalde grenzen. Maar die grenzen kunnen voor iedereen anders liggen. Dat is afhankelijk van de eigen waarden en normen van de beroepskracht, de waarden en normen van de kinderopvangorganisatie en/of de waarden en normen van de ouders.

Lees voor informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen deel 3 van het [Protocol 'kindermis-handeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang](#). Hier kunt u meer lezen over gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen van 0 - 4 jaar en van 4 - 12 jaar.

Tot slot

Ouders en oudercommissies hebben in deze brochure kunnen vinden over welke onderwerpen het veiligheids- en gezondheidsbeleid kan gaan. Sommige onderwerpen zijn wettelijk verplicht (zie het overzicht van de eisen in het eerste hoofdstuk) en andere onderwerpen zijn sterk aan te raden om hierover beleid te hebben. De oudercommissie heeft adviesrecht op het onderwerp veiligheid en gezondheid, en dus ook op het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Ouders met vragen (over het beleid) kunnen altijd contact opnemen met de oudercommissie die op de betreffende locatie actief is. Voor oudercommissies is er een bijlage bij deze brochure beschikbaar met meer informatie hoe invulling kan worden gegeven aan het adviesrecht op veiligheid en gezondheid: [de checklist veiligheid & gezondheid](#).

